

luce corporea sensum; *e* — R. n. supp. (ut objectum a nobis intelligatur primo, non sufficit intelligibilitas quaecumque, etiam summa, quoad se; sed requiritur intelligibilitas proportionata quoad nos, i. e. ut objectum in modo essendi non essentia tota nostrum intellectum superet).

Propositio 18.

Quamquam non repugnat dari atheos practicos, vel positivos, repugnat tamen dari atheos negativos.

Notiones. Athei sunt qui Deum non cognoscunt; et sunt :

practici — — —	qui licet intellectu Deum nec ignorant nec negant interius, ita tamen vivunt et externe loquuntur, ac si Deus nullus esset.
theoretici — — —	qui intellectu Deum non agnoscant.
positivi — — —	qui notionem Dei consecuti, eum existere negant, idque non verbis tantum et ficte (sicut practici), sed serio et ex animo, per aliquod saltem tempus.
dubitantes : qui dubitando negant.	
opinantes : qui opinantur Deum non existere.	
dogmatici : qui ut certum dogma docent Deum non existere.	
negativi — — —	qui etsi adulti et rationis usum adepti, absoluta tamen Dei ignoratione teneantur.
vincibiliter ad breve tempus.	
vincibiliter et per longum tempus.	

Stat. quaest. 1) De atheis positivis dogmaticis probamus in 2^a parte, quia si possunt esse dogmatici, a fortiori possunt esse opinantes et sceptici seu dubitantes.

2) Ignorantium facile vincibilem et ad breve tempus, existere posse, nulli videtur dubium, nec probandum hic assumitur; — invincibilem et ad breve tempus esse posse aliqui affirmant, communius negant auctores (cfr. S. Thom. 1. 2. q. 89. ad 6.) neque hic disputamus; — sed moraliter invincibilem per longum tempus in 3^a parte negamus.

Prob. 1^a pars (practicos). Atheismus practicus unice a voluntate libera pendet; *e*.

Prob. 2^a pars (positivos). Serio et ex animo negari, per aliquod tempus saltem, potest veritas quae 1) non est immediate quoad nos evidens, 2) multum a sensibus remota est, 3) multis fallaciis obscurari potest; *a.* talis est existentia Dei; *e*.

Ad maj. In tali re potest voluntas a veritatis rationibus avertere intellectum, et ad fallacias oppositas convertere, ita ut has potius, illas vix considerans, in erroneum judicium seruum abducatur.

Prob. 3^a pars (negativos). 1° Nequeunt esse athei negativi si Deus facilime, natura duce, cognoscitur; *a.* ita est; *e*.

Ad min. v. g. ex mundi existentia et ordine, ex conscientia, ex auctoritate virorum gravium (cfr. supra).

Prob. 2° Deus sapiens et providus debuit providere ut homo omni tempore ac naturaliter possit tendere in finem suum ultimum qui est Deus; *a.* ad hoc requiritur facilis Dei cognitio; *e*.

Ad min. Sicut animalibus Deus providit instinctu, sic hominibus providere debuit naturali cognitione, quae quasi sua sponte nascatur in animis.

Ad min. Non dicimus requiri ut primo rationis usus instanti aliqua cognitione Dei praesto sit; sed requiri et sufficere ut tempore opportuno occurrat talis cognitione, natura duce.

Coroll. 1° Ergo a fortiori dari nequit ignorantia Dei *invincibilis positiva*, i. e. positivis rationibus nixa, nam : a) semper fortiores rationes oppositae aderunt pro veritate, b) nec poterit eas non invenire mens satis acuta quae rationes etiam minores negandi invenire potuerit.

Coroll. 2^m Ergo etiam puer a parentibus atheis institutus, potest v. c. ex creato mundo, ex conscientiae voce, Deum aliquomodo cognoscere.

Coroll. 3^m Ergo atheismus, diuturnior saltem, non potest sine culpa esse, nam cognoscitur naturaliter obligatio honeste vivendi; ergo etiam obligatio inquirendi honestatis normam et fontem.

Coroll. 4^m Ergo admitti facile nequit peccatum mere philosophicum grave (cfr. Less. perf. div. I. 13. c. 26. — *De Lugo de Incarn.* disp. 5. sect. 5); i. e. actus humanus, rationali naturae seu morali ordini graviter adversans, quin ullo modo cogitetur de Deo, vel offensa Dei agnoscatur.

CAPUT II.

DE ESSENTIA DEI.

Ex praecedentibus hucusque disputatis, conceptum divinae essentiae vulgarem quidem, nondum scientificum haurire potuimus; eum tamen minime obscurum aut qui non sufficeret, ex variis Dei attributis collatis componere licuit. At nunc scientificum et, quantum humanis viribus fieri possit, ipsi objecto adaequatum conceptum nobis formare conantes, Divinam Essentiam contemplabimur, atque ita quaestionum seriem omnem disponemus ut ad pauca capita rerum omnia Dei attributa reducantur; quare hanc teneamus distributionem :

Quaestio 1. De admirabili simplicitate Dei.

Quaestio 2. De omnimoda infinitate Dei.

Quaestio 3. De ultimo constitutivo divinae Essentiae.

QUAESTIO 1.

De admirabili simplicitate Dei.

Stupendam plane mirabimur Divinae Essentiae simplicitatem, si analytice procedentes, ex notis ignota deducentes, eos omnes conceptus nostros cum illa essentia comparabimus, per quos in aliis omnibus essentiis compositiones invenimus ex partibus sive physice distinctis, sive per distinctionem rationis metaphysice distinctis. Nulla enim omnino, nec physica nec metaphysica distinctio componentium intrinseca in Deo reperiri potest; vel si quam nostro modo cogitandi concipimus, haec ex nostra imperfectione orta, analogice repraesentata, scientifice corrigenda est. Quae omnia jam per partes singulas ostendenda nunc instant.

Propositio 19.

In Deo nulla est compositio ex potentia et actu.

Stat. quaest. 1) Ex probationibus existentiae Dei, constat jam Deum esse ens a se (non effective, sed formaliter a se; cfr. ontolog.), causa primam omnium rerum, ens necessarium, ens perfectissimum, fundamentum ultimum possibilitatis intrinsecae rerum, et veritatis omnis ac bonitatis. Quaeritur jam quaenam sit natura intima talis entis.

2) Respondemus hac et sequentibus propositionibus. Et primo quidem fundamentum ponimus evidens et certissimum, in quo reliqua omnia nitentur; negamus scilicet in Deo ullam potentialitatem inveniri objective, quocumque tandem modo nobis subjective excogitabilis aliqua sit.

3) Recolenda omnino sunt, quae in ontologia sunt explicata, et hic perpetuo applicantur.

Prob. Deus est ens absolute necessarium; *a.* ens absolute necessarium est actu quidquid esse intrinsece potest, et omnem potentialitatem excludit; *e.*

Ad maj. Absolute necessarium est ens quod vi propriae essentiae non solum potest existere, seu non intrinsece repugnat existere, sed absolute intrinsece repugnat non existere, ita ut conceptus Dei non existentis non minus intrinsece repugnet quam conceptus circuli quadrati; *a.* ex probationibus existentiae Dei, simul apparuit Deum existere tanquam ens a se, absolute necessario, per oppositionem ad res contingentes, mutabiles, etc; *e.*

Ad min. Absoluta illa necessitas intrinseca existendi, nequit esse necessitas vaga abstracta existentiae qualiscumque, sed debet esse determinata necessitas existentiae alicujus concretae et ultimo determinatae; *e.* debet esse necessitas aequa absoluta et determinata alicujus essentiae ultimo determinatae et concretae (nam sine tali essentia nequit esse existentia absolute ultimo determinata); *a.* essentia absolute et intrinsece necessario ultimo

determinata, non potest esse in potentia (sive subjectiva physica, sive objectiva metaphysica) ad aliam perfectionem vel imperfectionem, praeter eas quae de facto insunt (nam quod est in potentia est indeterminatum et indifferens ad actum); *e.*

N. B. Valet hoc argumentum, sive admittatur sive rejiciatur generatim pro entibus quibuscumque distinctio realis physica inter essentiam et existentiam: illud applicet quisque pro suo conceptu.

Coroll. Ergo Deus est ens absolutum, quod a nulla alia re, in nullo genere causae dependet, nam:

- 1) *ut prima causa* in se subsistens, non dependet a *causa materiali* aliqua;
- 2) *ut actus purus*, i. e. nullam potentialitatem habens, non pendet a *causa formalis*;
- 3) *ut vi essentiae existens*, i. e. ens necessarium, non pendet a *causa efficiente*;
- 4) *ut perfectissimus* nequit ad aliud referri ut ad *causam finalem*;
- 5) *ut sibi sufficiens*, i. e. ens a se, fundamentum reliquorum, non pendet a *causa exemplari*.

Propositio 20.

In Deo nulla est compositio ex partibus integrantibus.

Prob. 1º Omne compositum ex partibus integrantibus (entitativis, quantitativis) est divisibile in infinitum, partes autem sunt de se in potentia ad suam mutuam unionem vel divisionem; *a.* compositum ex talibus partibus est quoad omnes suas partes, et proin quoad se totum, essentialiter in potentia, neque esse potest actus purus; quod de Deo repugnat; *e.*

Prob. 2º Si talis esset compositio in Deo: 1) aut omnes partes essent a se et necessariae, 2) aut nullae, 3) aut aliae essent, aliae non a se; *a.* haec omnia repugnant in Deo; *e.*

Prob. min. 1) *Si omnes*, a) essent tota entia necessaria, immutabilia, sine potentialitate; b) quae omnes partes vi essentiae essent perfectissimae, sed simul essent imperfectae ex eo quod nulla alias formaliter nec eminenter contineret.

- 2) *Si nullae*, totus Deus esset contingens et ab alio.
- 3) *Si aliae, non aliae*, partes necessariae perficerentur a contingentibus; et Deus fieret contingens.

Propositio 21.

In Deo nulla est compositio ex materia et forma.

Stat. quaest. De *materia corporali* jam implicite probatum est, ubi negata est compositio ex partibus integrantibus. — Sed aliqui olim angelis aliquam dixerunt materiam spiritualem competere, i. e. partem determinabilem, a forma determinandam. — De tali materia quaeritur circa Deum.

Prob. 1° Deus est ens necessarium et actus purus; *a.* omne compositum ex materia et forma est potentiale secundum utramque partem essentialiem; *e.*

Prob. 2° Forma illa aut esset in suo esse dependens a tali materia, aut non; *a.* si est: est imperfectior quam nostra anima; — si non: ex se sola erit ens per essentialiam, ac proin erit ipsa sola totus Deus, neque jam erit actus materiae quae sit se sola potentialis; *e.*

Propositio 22.

In Deo nulla est compositio ex natura et individuatione.

Stat. quaest. 1) In creaturis disputatur sitne *compositio physica* an *metaphysica* tantum inter naturam universalem, specificam, et individuationem hujus naturae; dari *metaphysicam*, saltem in corporalibus, omnes concedunt. — Quaeritur jam utrum aliqua in Deo talis compositio sit, et respondemus nullam omnino, ne rationis quidem (*ratiocinatae*) inveniri; ac proinde a fortiori nulla physica erit.

2) Sensus ergo est: naturam divinam nullo modo esse universalem, communicabilem pluribus individuis; seu: VI PRÓPRII CONCEPTUS intrinsece repugnare ut sint plures dii, sed esse Deum PLANE UNICUM ET SINGULAREM.

Prob. 1° Deus est ens necessarium, i. e. ex intrinseca naturae necessitate existens; *a.* nulla dari potest necessitas existentiae nisi rei omnino determinatae, singularis; *e.*

Prob. min. Si determinatio ultima individuans non esset jam de ipsa essentia necessaria, esset complementum certe necessarium ad existentiam hujus existentiae; *a.* ita ipsa essentia non esset necessario existens, sed hypothetice existens: nempe si addatur individuatio; *e.*

N. B. Valet hoc argumentum, sive admittatur, sive nobiscum rejiciatur distinctio realis inter naturam et individuationem; nam excludere volumus in Deo omnem omnino compositionem ex natura et individuatione, etiam metaphysicam.

Prob. 2° Deus est actus purus; *a.* si essent possibles plures Dii, singularenerant saltem perfectione alios individuante, et essent in potentia (intrinseca, objectiva) ad illam; *e.*

Ad min. Si essent plures, plurificarentur certe per aliquam notam distinctivam, quae nota aut est positiva perfectio aliqua, aut negatio aliqua perfectionis; *a.* illa perfectio deberet esse perfectio simplex, ac proinde cum aliis consociabilis; *e.* qui ea carerent essent in potentia ad illam.

Prob. 3° Si plures essent Dii, aut singuli continerent rationem sufficientem possibilis, tum internae, tum externae, et existentiae omnium contingentium, aut non; *a.* neutrum dici potest; *e.*

Ad min. 1) *Si continent*: sequuntur absurdia, conflictus voluntatum, jurium, actionum... — **2)** *si non continent*: non sunt actus puri, nec Dii.

Schol. 1^m Aliud saepe affertur argumentum unitatis Dei ex unitate sa-

pientissimi ordinis universalis totius mundi, quae unitatem creatoris arguit. — Sed R. Arguit unitatem creatoris hujus mundi; sed non arguit 1) non existentiam ullius alias mundi nobis ignoti, ab alio Deo nobis ignoto creati, 2) vel etiam non existentiam ullius Dei liberi et otiosi, qui sibi sufficiens nihil creaverit nec se manifestaverit. Ergo hoc argumentum confirmat forsan alia argumenta, sed per se solum non probat.

Schol. 2^m *Quid sentiendum de dualismo Manichaeorum*: duo principia aeterna independentia esse, bonum et malum, quia aliter explicari non possit existentia mali, tum physici, tum moralis? — R. 1) Malum non est nisi in bono tanquam in subjecto, nam: malum est privatio; *a.* privatio nequit esse nisi in subjecto, i. e. in ente, i. e. in bono; *e.* (cfr. ontolog.).

2) Malum in bono nequit esse nisi per actionem boni, tanquam causae per accidens, non per se; nam: non est malum (privatio boni) de natura boni (subjecti); *e.* est ex actione; *a.* omnis actio tendit per se in bonum; *e.* producit malum per accidens (cfr. ontolog.).

3) Hinc Manichaeorum hypothesis est intrinsece *absurda*, nam: natura hujus principii mali esset infinita parentia bonitatis; *e.* exclusio omnis entitatis; vel si dicatur aliqua bonitate constans, sed in malum maxime propensum, non minus repugnat, nam ens a se est ex natura sua summe bonum.

4) *Inepta* est haec hypothesis ad suum finem (originem malorum explicandam), nam: duo haec principia aut habent aequalem potentiam, et se destruent; aut inaequalem, et unum ligabitur; vel si dicantur foedus peccatis: istud foedus est aliquid aut bonum aut malum, ergo illud inire repugnat alterutri principio.

Objic. 1° Unitas importat solitudinem; *a.* haec est imperfectio; *e.* — R. c. maj. — d. min. in entibus sibi insufficientibus, *c.* in ente sibi sufficientissimo, *n.*

Objic. 2° Possunt esse plures Dii aequales, nam:

- 1) non repugnat aequalis plurium perfectio in eodem genere,
- 2) non repugnat ut aliqua forma multiplicetur,
- 3) pluralitas nullam tollit perfectionem,
- 4) de facto sunt in Deo tres personae.

R. n. assert. Ad 1) *d.* perfectio limitata, relativa, contingens, *c.*; illimitata, absoluta, necessaria, *n.*

Ad 2) *d.* si ipsa est sua individuatio, *n.*; secus, *c.*

Ad 3) *d.* in contingentibus et limitatis, *c.*; in necessario et realissimo, *n.*

Ad 4) *n. par.* (ibi est *natura* et *perfectio unica*: hic esset multiplicata).

Objic. 3° Saltem unus Deus potest producere alium aequalem, nam:

- 1) secus nou haberetur terminus infinitae potentiae,
- 2) nec haberetur effusio conveniens ejus bonitati.

R. n. assert.— Ad 1) et 2): *n. supp.* (esse in hoc aliquam inconvenientiam; nam repugnat Deus productus).

Objic. 4° Consensus populorum fuit pro pluralitate Deorum.— R. d. con-

sensus naturalis, et populorum omnium, *n*; secus, *sd*. ita ut ubique inveniatur unus supremus, Deus, alii subditi, *c*; secus, *n*.

Inst. Quid de miraculis apud gentiles patratis? — *R.* 1) Plurimae fabulae sunt; — 2) quae sunt vera miracula, patrata sunt non in polytheismi confirmationem, sed ad innocentiam tuendam, virtutem moralem commendandam, ergo a vero Deo; vel ad alium malum finem, facile tamen agnoscibilem, ergo a malo daemone (cfr. infra).

Propositio 23.

In Deo nulla est compositio ex natura et supposito.

Stat. quaest. 1) Recolenda omnino hic sunt quae in ontologia de supposito et subsistentia dicta sunt.

2) Quaeritur num in Deo distingui possit natura a subsistentia aliqua absoluta, qualis invenitur in creatis, quae sit complementum ultimum, naturae completae singulari addendum, ut haec existat incomunicabiliter, i. e. non ut pars seu ut assumpta in unionem cum alia natura, sed ut aliquod totum pro se.

Prob. Deus est actus purus et ens necessarium; *a.* si essentia Dei non esset de se subsistens sed aliud addendum requireret ad subsistendum, jam ipsa essentia de se esset in potentia ad hoc aliud, et existeret non necessario sed hypothetice (si hoc aliud addatur); *e.*

Objic. Ex fide novimus tres esse in Deo personas, et unam naturam; *a.* ita distinctio habetur inter personas, seu subsistentias, et naturam; *e.* — *R. d. maj.* tres personas distinctas per absolutas subsistentias distinctas, *n*; personas distinctas per meram relativam suam oppositionem ad intra in natura singulari divina, *c*; — *c. d. min.* ita, i. e. si sunt subsistentiae absolutae, *c*; si relativae ad intra, *n*. (in hac relativa oppositione ad intra, quae est vita ipsa divina, quae est, non sicut apud nos actus immanens, sed processio duplex substantialis realis personarum, altissimum consistit et inscrutabile mysterium SS. Trinitatis).

Propositio 24.

In Deo nulla est compositio ex essentia et existentia.

Stat. quaest. Ad facilitatem probationis sint tres partes: 1) nullam esse distinctionem realem inter essentiam divinam et existentiam; — 2) neque ullam distinctionem rationis ratiocinatae adaequatam saltem, nec proinde esse existentiam metaphysice omnino distinctam ab essentia, sed eam saltem de essentia esse; — 3) neque ullam etiam inadaequatam distinctionem rationis, ac proinde existentiā non solum de essentia esse, sed ipsam esse existentiā totam divinam.

Prob. 1^a pars (non realis). 1° Distinctio realis, etiam in creaturis non est admittenda; *e.* a fortiori in Deo (cfr. ontolog.).

Prob. 2° Quidquid in aliqua re est ab essentia distinctum, est causatum aut a principiis essentiae, aut ab aliquo exteriore; *a.* de existentia Dei neutrum dici potest; *e.*

Ad min. 1) (*non ab essentia*). Id ex quo aliquid realiter emanat, debet jam in rerum natura existens praesupponi.

2) (*non ab alio*). Deus ipse est prima rerum causa.

Prob. 2^a pars (non rationis adaequata). 1° Illud est de essentia alicujus rei, sine quo illa res concipi non potest; *a.* Deus nequit concipi sine existentia; *e.*

Ad maj. Conceptis formaliter constituentibus, concipitur essentia.

Ad min. Secus conciperetur aut ut ens in potentia subjectiva passiva, aut ut ens in potentia objectiva; *a.* utroque modo jam non esset a se, et actus purus; *e.*

Prob. 2^b Si existentia non esset de essentia, conciperetur aut ut actus ab aliqua causa extrinseca additus (ut in creaturis), aut ut aliquid secundum rationem emanans ab essentia (ut attributum); *a.* neutro modo concipi potest; *e.*

Ad min. 1) (*non ab alia causa*): patet. — 2) (*non ab essentia*). Nihil actuale et existens potest concipi emanare nisi ab aliquo actuali et existente; *e.* deberet existentia sibi ipsi praesupponi.

Prob. 3^a pars (non inadæquata). Secus deberet existentia esse pars formalis (non materialis) constituens naturam divinam, et ab aliquibus rationibus in natura divina, tanquam actus a potentia, distingui; *a.* hoc repugnat; *e.*

Ad maj. Ex modo probatis, non distinguitur ratione adæquate, seu est saltem de essentia; *a.* si est de essentia, et non est tota essentia, esse debet saltem pars essentiae, et evidenter non pars materialis; *e.*

Ad min. Nulla nota in Deo fingi potest quae non seipsa et essentialiter sit in actu, seu existat; *e.*

Coroll 1^m Ergo Deus est ipsum suum esse subsistens, nam existentia non est actus in essentiam receptus, nec Deus habet esse, sed est suum esse.

Coroll. 2^m Ergo essentia Dei non solum physice postulat existere, sicut spiritus creati, sed etiam essentia metaphysica Dei est existere, ita ut non existere sit contradictio intrinseca cum conceptu Divinae essentiae.

Propositio 25.

In Deo nulla est compositio ex genere et differentia specifica.

Prob. 1° Omnis ratio generica ex suo conceptu est indifferens ad existendum; *a.* in Deo repugnat omnis indifferencia ad existendum; *e.*

Prob. maj. Ratio generica indifferens est ad plures differentias, quibus ad diversas species et individua determinetur; *a.* genus non potest existere sine differentiis specificis et individuantibus; *e.*

Ad min. Deus est actus purus, in quo omnia sunt essentialiter existentia.

Prob. 2° Si Deus esset sub genere cum aliquo alio, nota generica deberet esse nota entis; *a.* nota entis nequit esse nota generica; *c.*

Ad maj. Genus significat essentiam (partim saltem); *a.* essentiam Dei constituit ipsa nota entis (nam Deus est suum esse); *e.* in Deo nota generica diceret ipsam notam entis.

Ad min. Nota generica est univoca, cui extrinseca additur nota alia: differentia; *a.* ens est analogum, et transcendentale, cui extrinsecum nihil addi potest; *e.* (cfr. ontolog.).

Objic. 1° Substantia omnis est ens per se; *a.* haec notio univoce convenit Deo; *e.* Deus est sub genere substantiae. — *R. d. maj.* substantia est ens cui competit esse per se, *c.* substantiae essentia est esse per se, *n.* — *c. d. min.* Deo competit esse per se, *n.* Deus est ipsum suum esse per se et a se, *c.* (Scilicet substantia quaelibet habet suam essentiam, notas essentialis definitionis, quas inter non est nota existentiae, nec existentiae per se, sed hanc propter suam perfectionem essentiali habere potest naturaliter; Deus autem non solum potest habere existentiam per se, sed eam ut notam suam essentiali habet).

Objic. 2° Res creatae, etiam in essentialibus Deo similes sunt, habentque aliquod sibi et Deo logice commune; *a.* hoc logice commune est genus; *e.* — *R. d. maj.* similes, et aliquid commune univoce, *n.*; analogice, *c.*; — *c. d. min.* (cfr. ontolog.).

Coroll. Ergo Deus est supra omne genus, nec potest proprie definiri; sed ipse est qui est.

Propositio 26.

In Deo nulla est compositio ex substantia et accidente.

Stat. quaest. 1) Agitur de accidente interno et vere inherente, nam denominaciones extrinsecas nullam faciunt objectivam compositionem.

2) Ad facilitatem probationis sint duae partes: a) de accidente communio mobili, — b) de accidente absolute necessario, proprio.

Prob. 1^a pars (accidente communi). 1° Necessitas existendi continet vel praesupponit omnem determinationem ad existendum requisitam, et simul omnem mutabilitatem excludit; *a.* essentia Dei ex se formaliter necessaria est; *e.*

Prob. 2° Subjectum se habet ad accidens ut potentia ad actum; *a.* quod est necessarium (essentia Dei) non potest esse in potentia ad aliud actum; *e.*

Prob. 3° Si in Deo esset accidens, illud Deus haberet aut a causa externa, aut a propria essentia per naturalem emanationem; *a.* neutro modo; *e.*

Ad min. 1) (*non ab alio*). *a.* Prima causa nihil recipit ab alia, — *b.* respectu talis perfectionis Deus penderet ab alio, — *c.* tale accidens posset adesse vel abesse, ac proinde essentia Dei esset de se in potentia ad illud.

2) (*non ab essentia*). Admittenda esset in essentia divina quaedam potentia, receptio, perfectibilitas.

Prob. 2^a pars (accidente necessario). Per tale accidens essentia Dei completeretur, essentque essentia substantialis et accidens illud mutuo perfectibilia; *a.* sic in utroque habetur intrinsecus potentialitas, quod de Dei essentia, actu puro, repugnat; *e.*

Coroll. Ergo in Deo nihil accidentale potest esse, sed *quidquid Deo inest, est实质的, et est Deo essentiale*. Quod dicitur de realibus, nam merae denominationes extrinsecas nihil reale in Deo ponent.

Propositio 27.

In Deo inter essentiam et attributa est distinctio rationis ratiocinatae tantum

Stat. quaest. 1) Attributum divinum hic intelligitur perfectio absoluta, necessario et formaliter in Deo existens, et essentiam constitutam nostro concipiendi modo consequens, v. c. bonitas, sapientia, justitia, misericordia; — non vero agitur de perfectionibus relativis, i. e. ex aliquo respectu ad creaturem, v. c. dominio, creatione, providentia.

2) Nondum hic locus est inquirendi quae debeat nota in Deo concipi ut essentiam constituens, quae notae ut ex essentia consequentes tanquam attributa; sed prius querimus quae notae et quomodo Deo insint, quae inter eas distinctio vel unitas.

3) Dicimus igitur in Deo perfectiones quascumque (habet autem, ut jam scimus, perfectiones omnes simplices, gradu eminenti), esse a parte rei unum identicum cum ipsa essentia.

4) Ad facilitatem probationis sint duae partes: a) attributa divina inter se, et ab essentia, distinguuntur ratione ratiocinata; — b) ex parte rei, attributa sunt de ratione essentiae divinae, et vicissim divinitas est de essentia singularium attributorum.

Prob. 1^a pars (ratione ratiocinata). 1° Ibi est distinctio rationis ratiocinatae, 1) ubi habentur de una eadem re conceptus objectivi diversi, et 2) ubi praedicantur contradictoria; *a.* de essentia et attributis divinis ita est; *e.*

Ad min. 1) Ubi definitiones rationem conceptam explicantes sunt diversae, ibi conceptus objectivi sunt diversi; *a.* definitiones essentiae et variorum attributorum Dei sunt diversae; *e.*

Ad 2) Justitia punit, misericordia non punit, etc.

Prob. 2° Essentia Dei vera sua perfectione eminenter aequivalet omni perfectioni in rebus creatis dispersae; *a.* hoc est sufficiens fundamentum ut mens nostra totidem variis conceptibus, abstractis a rebus creatis, sibi Dei perfectionem analogice repraesentet; *e.*

Prob. 2^a pars (ex parte rei). Essentia Dei, utpote actus purus, et necessaria, nequit esse in potentia ad aliquod suum attributum, sed omnem suam perfectionem essentialiter et intrinsecus includit; et vicissim singula attributa, utpote actus purus, increatus, necessarius, includunt essentiam divinam, seu potius sunt essentia divina; *e.*

Coroll. 1^m Ergo distinctio haec non est solum secundum extrinsecus connotata, nam Deus non intelligitur sapiens, justus esse, quia causat sapientiam, justitiam, sed potius contra.

Coroll. 2^m Nec tamen admittenda est distinctio formalis scotistica.

Coroll. 3^m Ergo sapientia, justitia..., quum conceptu uno analogo concipiuntur, non includunt formaliter implicite essentiam divinam, nam praedicanter vere de Deo et de creaturis.

Coroll. 4^m Ergo (probabilius) divina essentia et singula attributa, etiam pro nostro inadaequato conceptu, se mutuo formaliter implicite includunt, nam quidquid quocumque modo concipitur ut divinum, debet concipi ut actus purus, simpliciter perfectus, necessarius; ac proinde etiam quatenus ratione distinguuntur non tamen adaequate distinguuntur.

Coroll. 5^m Ergo inter essentiam Dei et attributa relativa nulla est distinctio realis, nam hae sunt denominations Deo extrinsecae, nihil in Deo praeter attributa absoluta ponentes, in quibus fundantur ipsae.

Propositio 28.

Ex Deo et alio tanquam compare nulla fieri potest compositio.

Prob. In tali compositione Deus aut haberet rationem materiae, ab alio (vel aliis) perficiendae, aut rationem formae, aliud (vel alia) perficientis et actuantis; *a.* utrumque repugnat; *e.*

Prob. min. 1 (materiae). Deus est actus purus et necessarius; *a.* materia se habet ut potentia subjectiva perficienda, actuanda; *e.*

2 (formae). *a.* Substantia ex natura sua necessario complete determinata, nequit esse vera forma alterius; *a.* substantia divina est ex natura sua necessario complete determinata; *e.*

ad maj. De natura partis, etiam partis formalis, est ut veniendo in compositionem perficiatur et determinetur.

b) Deus est suum esse subsistens; *a.* forma est non suum esse subsistens, sed est esse alterius ut potentiae perficiendae; *e.*

Objic. Ex fide novimus Christum esse compositum ex divina et humana natura seu substantia. — **R. d.** compositum ut ex duabus partibus, *n.*; ut ex substantia humana singulari assumpta in unitatem personae (non naturae!) divinae, *c.*

Inst. Ex data responsione sequitur a persona divina (i. e. Deo) determinari ultimo naturam hanc humanam, ut modo subsistentiae; *a.* modus omnis, etiam subsistentiae, se habet ut forma relate ad aliud determinandum; *e.* — **R. d. maj.** ut quasi modo *c*; vere, ut modo, *n.* — **c. d. min.** modus omnis etiam subsistentiae creatae, *c*; etiam subsistentiae divinae, *n.* (tenenda est haec exceptio propter alias datas rationes; at quomodo sit concilianda cum facto revelato Incarnationis..., in hoc est punctum mysterii!)

QUAESTIO 2.

De omnimoda infinite Dei.

Post praecedentem analysis essentiae divinae, pauca jam supersunt de ceteris Dei attributis addenda; ac primo quidem quid nomine Divini attributi sit intelligendum. Jam constat tanquam immediatum corollarium generale ex antea dictis, a parte rei attributum Dei nullum esse quod non sit ipse Deus totus essentialiter, seu in Deo nullam esse notam quae non sit ipsa essentia Dei. Verum a parte mentis nostrae humano modo cogitantis, variae concipiuntur notae tanquam in Deo praesupposito existentes, ejus essentiam determinantes, i. e. tanquam modi essentiae Dei. Ista passim attributa Dei dividuntur 1) in positiva et negativa, prout nobis cogitantur per conceptus positivos vel per negationem imperfectionis; — 2) in absoluta et relativa, prout nobis concipiuntur Deum in se solum inspicioendo, vel eum respective ad alia considerando; — 3) in quidditativa et operativa; — 4) in incommunicabili et communicabili analogice creaturis. — His neglectis, quippe quae objectivam Dei essentiam melius nobis intelligibilem non faciant; sicut plurima jam ad simplicitatem essentiae reduximus, ita reliqua fere sub infinitatem variam ordinabimus. Quo nostro processu faciliorem conspectum comparabimus omnium quae de Essentia Dei sunt explicanda.

Propositio 29.

Deus est infinitus in perfectione, seu ens realissimum.

Notiones. Quid sit *perfectio*, *perfectio mixta*, vel *simplex*, *perfectio physica*, vel *metaphysica*; — item quid *infinitum*, *infinitum actu seu categoriale*, vel *potentia seu syncategorematice*, explicatum et notum supponimus nunc ex ontologia (cfr.).

Stat. quaest. Non tam polemice quam dogmatice dicimus Deo competere: 1) omnem excogitabilem perfectionem, etsi numero infinitas diceremus (sed agitur de perfectionibus simplicibus); 2) et quidem singulas gradu infinito; — (quae tamen realiter sunt unum simplicissimum).

Prob. 1° Deus est ens a se; *a.* ens a se nec vi essentiae suae limitibus circumscribitur, neque a seipso neque ab alio limitari potuit; *e.*

Prob. min. 1 part. (non vi essentiae). Essentia entis a se est absolute necessarie actu esse; *a.* necessarie actu esse nullis limitibus circumscribitur (nam nullam includit imperfectionem, nec cum ulla perfectione pura pugnat); *e.*

Ad min. 2 part. (non a seipso). Ens a se non est sui causa, nec se constituit, nec jam constitutum potuit se limitare.

Ad min. 3 part. (non ab alio). Eset dependens et potentiale.

Prob. 2° Deus, utpote ens ex interna necessitate existens, ex eadem necessitate est actus purus, ultimo determinatus; *a.* actus purus, ultimo